

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ข้อ ระดับความคิดเห็นของความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบ องค์การแห่งการเรียนรู้ตามแนวหลักธรรมพระพุทธศาสนา ไปปฏิบัติจริง		$\bar{X}$	S.D.
4. อุเบกขา (ความวางใจเป็นกลาง อันจะให้ดำรงอยู่ใน ธรรมตามที่พิจารณาเห็นชอบด้วยปัญญา คือมีจิตเรียบตรง เที่ยงธรรมดุจตราขึง ไม่เอนเอียงด้วยรักและชังพิจารณาเห็น กรรมที่สัตว์ทั้งหลายกระทำแล้ว อันควรได้รับผลดีหรือชั่ว สมควรแก่เหตุอันตนประกอบ พร้อมทั้งจะวินิจฉัยและปฏิบัติ ไปตามธรรม รวมทั้งรู้จักวางเฉยสงบใจมองดู ในเมื่อไม่มี กิจที่ควรทำ เพราะเขารับผิดชอบตนได้ดีแล้ว เขาสมควร รับผิดชอบตนเอง หรือเขาควรได้รับผลอันสมกับความรับ ผลอันสมกับความรับผิดชอบของตน)		4.05	0.71
7. วุฒิธรรม 4 (ธรรมเป็นเครื่องเจริญ คุณธรรมที่ก่อให้เกิด ความเจริญงอกงาม)		4.13	0.59
1. สัมปยุตตสังสวะ (คบหาสัตบุรุษ เสวนาทานผู้รู้ ผู้ทรงคุณ)		4.18	0.64
2. สัทธัมมัสสวนะ (ฟังสัทธรรม เอาใจใส่เล่าเรียน หาความรู้จริง)		4.23	0.70
3. โยนิโสมนสิการ (ทำในใจโดยแยบคาย คิดหา เหตุผลโดยถูกวิธี)		4.05	0.71
4. ธัมมานุวัตรปฏิบัติ (ปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม ปฏิบัติธรรมให้ถูกต้องตามหลัก คือให้สอดคล้องพอดีตาม ขอบเขตความหมาย และวัตถุประสงค์ที่สัมพันธ์กับธรรมข้อ อื่น ๆ นำสิ่งที่ได้เล่าเรียน และไตร่ตรองเห็นแล้วไปใช้ปฏิบัติ ให้ถูกต้องตามหลักตามความมุ่งหมายของสิ่งนั้น ๆ)		4.08	0.66

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ข้อ ระดับความคิดเห็นของความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบ องค์การแห่งการเรียนรู้ตามแนวหลักธรรมพระพุทธศาสนา ไปปฏิบัติจริง			$\bar{X}$	S.D.
8	สติปัญญา 4 (ที่ตั้งของสติ, การตั้งสติกำหนดพิจารณาสิ่ง ทั้งหลายให้รู้เห็นตามความเป็นจริง คือ ตามที่สิ่งนั้นๆ มัน เป็นของมันเอง)		3.76	0.59
	1. กายานุปัสสนา สติปัญญา (การตั้งสติกำหนด พิจารณากาย ให้รู้เห็นตามเป็นจริงว่า เป็นแต่เพียงกาย ไม่ใช่สัตว์บุคคลตัวตนเราเขา)		3.85	0.66
	2. เวทนานุปัสสนา สติปัญญา (การตั้งสติกำหนด พิจารณาเวทนา ให้รู้เห็นตามเป็นจริงว่า เป็นแต่เพียงเวทนา ไม่ใช่สัตว์บุคคลตัวตนเราเขา)		3.70	0.69
	3. จิตตานุปัสสนา สติปัญญา (การตั้งสติกำหนด พิจารณาจิต ให้รู้เห็นตามเป็นจริงว่า เป็นแต่เพียงจิต ไม่ใช่ สัตว์บุคคลตัวตนเราเขา คือ มีสติรู้ชัดจิตของตนที่มีราคะ ไม่มีราคะ มีโทสะ ไม่มีโทสะ มีโมหะ ไม่มีโมหะ เสร้า หมองหรือผ่องแผ้ว ฟุ้งซ่านหรือเป็นสมาธิ ฯลฯ อย่างใด ตามที่เป็นไปอยู่ในขณะนั้นๆ)		3.83	0.68
	4. รัมนานุปัสสนา สติปัญญา (การตั้งสติกำหนด พิจารณาธรรมให้รู้เห็นตามเป็นจริงว่า เป็นแต่เพียงธรรม ไม่ใช่สัตว์บุคคลตัวตนเราเขา)		3.68	0.62
9	อคติ 4 (ฐานะอันไม่พึงถึง, ทางความประพฤติที่ผิด, ความไม่เที่ยงธรรม,		4.04	0.69
	1. จันทาคติ (ลำเอียงเพราะชอบ)		4.13	0.72
	2. โทสาคติ (ลำเอียงเพราะชัง)		4.05	0.71
	3. โมหาคติ (ลำเอียงเพราะหลง, พลาดผิดเพราะเขลา)		4.03	0.73
	ความลำเอียง)			
	4. ภยาคติ (ลำเอียงเพราะกลัว)		3.98	0.77

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ข้อ ระดับความคิดเห็นของความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบ องค์การแห่งการเรียนรู้ตามแนวหลักกรรมพระพุทธศาสนา ไปปฏิบัติจริง		$\bar{X}$	S.D.
10	อธิษฐานธรรม 4 (ธรรมที่ควรตั้งไว้ในใจ)	4.07	0.67
	1. ปัญญา (ความรู้ชัด คือ หยั่งรู้ในเหตุผล พิจารณา ให้เข้าใจในสภาวะของสิ่งทั้งหลายจนเข้าถึงความจริง)	4.18	0.71
	2. สัจจะ (ความจริง คือ ดำรงมั่นในความจริงที่รู้ชัด ด้วยปัญญา เริ่มแต่จริงวาจาจนถึงความจริงขั้นสูงสุด)	4.10	0.74
	3. จาคะ (ความสละ คือ สละสิ่งอันเคยชิน ข้อที่เคย ยึดถือไว้และสิ่งทั้งหลายอันผิดพลาดจากความจริงเสียได้)	4.03	0.77
	4. อุปสมะ (ความสงบ คือ ระงับโทษข้อขัดข้องมัว หมองวุ่นวายอันเกิดจากกิเลสทั้งหลายแล้ว ทำจิตใจให้ สงบได้)	3.98	0.80
11	กาลามสูตร(วิธีปฏิบัติในเรื่องที่ควรสงสัย หรือหลัก ความเชื่อที่ตรัสไว้ในกาลามสูตร)	4.07	0.68
	1. อย่าปลงใจเชื่อ ด้วยการฟังตามกันมา	4.15	0.77
	2. อย่าปลงใจเชื่อ ด้วยการถือสืบ ๆ กันมา	4.10	0.74
	3. อย่าปลงใจเชื่อ ด้วยการเล่าลือ	4.15	0.77
	4. อย่าปลงใจเชื่อ ด้วยการอ้างตำรา หรือคัมภีร์	4.13	0.76
	5. อย่าปลงใจเชื่อ เพราะตรรก	4.00	0.82
	6. อย่าปลงใจเชื่อ เพราะการอนุমান	4.08	0.80
	7. อย่าปลงใจเชื่อ ด้วยการคิดตรองตามแนวเหตุผล	4.03	0.86
	8. อย่าปลงใจเชื่อ เพราะเข้าได้กับทฤษฎีที่พินิจไว้แล้ว	3.93	0.86
	9. อย่าปลงใจเชื่อ เพราะมองเห็นรูปลักษณะน่าจะเป็น เป็นไปได้	4.00	0.75
	10. อย่าปลงใจเชื่อ เพราะนับถือว่า ท่านสมณะนี้เป็น ครูของเรา	4.15	0.77
รวม		4.06	0.49

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ข้อ ระดับความคิดเห็นของความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบ องค์การแห่งการเรียนรู้ตามแนวหลักธรรมพระพุทธศาสนา ไปปฏิบัติจริง			$\bar{X}$	S.D.
หลักธรรมที่ส่งเสริมให้เกิดการสร้างวิสัยทัศน์ร่วม (Shared Vision)				
1	สุจริต 3 (ความประพฤติดี ประพฤติชอบ)		4.18	0.58
	1. กายสุจริต (ความประพฤติชอบด้วยกาย) มี 3 คือ งดเว้นจากการเบียดเบียนสัตว์ การลักทรัพย์ การประพฤติด ผิดในกาม)		4.30	0.65
	2. วาสุจริต (ความประพฤติชอบด้วยวาจา) มี 4 คือ งดเว้นจากการพูดโกหก พูดส่อเสียด พูดคำหยาบ พูดเพ้อเจ้อ)		4.05	0.71
	3. มโนสุจริต (ความประพฤติชอบด้วยใจ) มี 3 คือ ไม่คิดเพ่งเล็งอยากได้ของเขา ไม่คิดร้ายผู้อื่น และความ เห็นชอบตามคลองธรรม)		4.20	0.69
2	เทศนาวิธี 4		4.06	0.69
	1. สันทติสนา (ชี้แจงให้เห็นชัด คือ ก็ชี้แจงจำแนก แยกแยะอธิบาย และแสดงเหตุผลให้ชัดเจน จนผู้ฟังเข้าใจ แจ่มแจ้ง เห็นจริงเห็นจัง ดังจูมมือไปดูเห็นกับตา)		4.05	0.78
	2. สมบาทปนา (ชวนใจให้อยากรับเอาไปปฏิบัติ คือ สิ่งใดควรปฏิบัติหรือหัดทำก็แนะนำหรือบรรยายให้ซาบซึ้ง ในคุณค่า มองเห็นความสำคัญที่จะต้องฝึกฝนบำเพ็ญจนใจ ยอมรับ อยากลงมือทำ หรือนำไปปฏิบัติ)		4.05	0.75
	3. สมุตเตชนา (เข้าใจให้อาจหาญแก้อั้วกล้า คือ ปลูกเร้าให้กระตือรือร้นเกิดความอุตสาหะ มีกำลังใจแข็งขัน มั่นใจที่จะทำให้สำเร็จจงได้ สู้งาน ไม่หวั่นระย่อ ไม่กลัว เหนื่อย ไม่กลัวยาก)		4.08	0.69

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ข้อ ระดับความคิดเห็นของความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบ องค์การแห่งการเรียนรู้ตามแนวหลักธรรมพระพุทธศาสนา ไปปฏิบัติจริง		$\bar{X}$	S.D.
4. สัมผัสสังสนา (ปลอบชโลมใจให้สดชื่นร่าเริง คือ บำรุงจิตให้เข้มแข็งเบิกบานโดยชี้ให้เห็นผลดีหรือ คุณประโยชน์ที่จะได้รับและทางที่จะก้าวหน้าบรรลุผล สำเร็จยิ่งขึ้นไป ทำให้ผู้ฟังมีความหวัง และ ร่าเริงเบิกบานใจ)		4.08	0.76
3 พรหมวิหาร 4		4.24	0.70
1. เมตตา (ความรักใคร่ปรารถนาดีอยากให้เขามี ความสุข มีจิตอันแผ่ไมตรี และคิดทำประโยชน์แก่มนุษย์ และสัตว์ทั้งหน้า)		4.38	0.74
2. กรุณา (ความสงสาร คิดช่วยให้พ้นทุกข์ ใฝ่ใจใน อันจะปลดเปลื้องบำบัดความทุกข์ยากเดือดร้อนของปวง สัตว์ทั้งหลาย)		4.35	0.70
3. มุทิตา (ความยินดี ในเมื่อผู้อื่นอยู่ดีมีสุข มีจิต ผ่องใสบันเทิง ก่อปรด้วยอาการแห่งชื่นเบิกบานอยู่เสมอ ต่อสัตว์ทั้งหลายผู้ดำรงในปกติสุข พลอยยินดีด้วยเมื่อเขาได้ ดีมีสุข เจริญงอกงามยิ่งขึ้นไป)		4.18	0.78
4. อุเบกขา (ความวางใจเป็นกลาง อันจะให้ดำรงอยู่ ในธรรมตามที่พิจารณาเห็นชอบด้วยปัญญา คือมีจิตเรียบ ตรงเที่ยงธรรมดุจตราขึง ไม่เอนเอียงด้วยรักและชังพิจารณา เห็นกรรมที่สัตว์ทั้งหลายกระทำแล้ว อันควรได้รับผลดี หรือชั่ว สมควรแก่เหตุอันตนประกอบ พร้อมทั้งจะวินิจฉัย และปฏิบัติไปตามธรรม รวมทั้งรู้จักวางเฉยสงบใจองดู ในเมื่อไม่มีกิจที่ควรทำ เพราะเขารับผิดชอบคนได้ดีแล้ว เขา สมควรรับผิดชอบตนเอง หรือเขาควรได้รับผลอันสมกับ ความรับผิดชอบกับความรับผิดชอบของคน)		4.08	0.89

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ข้อ ระดับความคิดเห็นของความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบ องค์การแห่งการเรียนรู้ตามแนวหลักธรรมพระพุทธศาสนา ไปปฏิบัติจริง		$\bar{X}$	S.D.
4	วุฒิธรรม 4 (ธรรมเป็นเครื่องเจริญ, คุณธรรมที่ก่อให้เกิด ความเจริญงอกงาม)	4.13	0.70
	1. สัปปริสสังเสวะ (คบหาสัตบุรุษ เสวนาท่านผู้รู้ ผู้ทรงคุณ)	4.23	0.77
	2. สัทธัมมัสสวนะ (ฟังสัทธรรม เอาใจใส่เล่าเรียน หาความรู้จริง)	4.23	0.82
	3. โยนิโสมนสิการ (ทำในใจโดยแยบคาย คิดหา เหตุผลโดยถูกวิธี)	4.00	0.82
	4. ธัมมานุวัตรปฏิบัติ (ปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม ปฏิบัติธรรมให้ถูกต้องตามหลัก คือให้สอดคล้องพอดีตาม ขอบเขตความหมาย และวัตถุประสงค์ที่สัมพันธ์กับธรรม ข้ออื่นๆ นำสิ่งที่ได้เล่าเรียน และไตร่ตรองเห็นแล้วไปใช้ ปฏิบัติให้ถูกต้องตามหลักตามความมุ่งหมายของสิ่งนั้น)	4.05	0.78
5	สังกหัตถ์ 4 (ธรรมเครื่องขัดเหนี่ยว คือ ขัดเหนี่ยวใจ บุคคลและประสานหมู่ชนไว้ในสามัคคี หลักการ สงเคราะห์)	4.16	0.61
	1. ทาน (การให้ คือ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละ แบ่งปัน ช่วยเหลือกันด้วยสิ่งของตลอดถึงให้ความรู้ และ แนะนำสั่งก่อน)	4.23	0.70
	2. ปิยวาจา (วาจาเป็นที่รัก วาจาคุดคิมน้ำใจ หรือวาจา ซาบซึ้งใจ คือ กล่าวคำสุภาพไพเราะอ่อนหวานสมาน สามัคคี ให้เกิดไมตรี และความรักใคร่นับถือ ตลอดถึงคำ แสดงประโยชน์ประกอบด้วยเหตุผลเป็นหลักฐานจงใจให้ นิยมยอมตาม)	4.25	0.63

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ข้อ	ระดับความคิดเห็นของความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบ องค์การแห่งการเรียนรู้ตามแนวหลักธรรมพระพุทธศาสนา ไปปฏิบัติจริง	$\bar{X}$	S.D.
3.	อัครจริยา (การประพฤติประโยชน์ คือ ชวนช่วยเหลือกิจการ บำเพ็ญสาธารณประโยชน์ ตลอดถึงช่วยแก้ไขปรับปรุงส่งเสริมในทางจริยธรรม)	4.08	0.69
4.	สมานัตตตา (ความมีตนเสมอ คือ ทำตนเสมอต้น เสมอปลาย ปฏิบัติสม่ำเสมอในชนทั้งหลาย และเสมอ ในสุขทุกข์โดยร่วมรับรู้ร่วมแก้ไข ตลอดถึงวางตนเหมาะสม แก่ฐานะ ภาวะ บุคคล เหตุการณ์และสิ่งแวดล้อม ถูกต้อง ตามธรรมในแต่ละกรณี)	4.08	0.76
6	สารณียธรรม 6 (ธรรมเป็นที่ตั้งแห่งความให้ระลึกถึง, ธรรมเป็นเหตุให้ระลึกถึงกัน หลักการอยู่ร่วมกัน)	4.28	0.57
1.	เมตตาการุณยธรรม คือ (ช่วยเหลือกิจธุระของผู้ร่วม หมู่คณะด้วยความเต็มใจ แสดงกิริยาอาการสุภาพ เคารพ นับถือกัน ทั้งต่อหน้าและลับหลัง)	4.43	0.64
2.	เมตตาวิจิตรธรรม คือ (ช่วยบอกแจ้งสิ่งที่ เป็นประโยชน์ สั่งสอน แนะนำตักเตือนด้วยความหวังดี กล่าว วาจาสุภาพ แสดงความเคารพนับถือกัน ทั้งต่อหน้าและ ลับหลัง)	4.33	0.66
3.	เมตตาเมตตาโนกรรม คือ (ตั้งจิตปรารถนาดี คิดทำ สิ่งที่เป็นประโยชน์แก่กัน มองกันในแง่ดีมีน้ำตาขมขื่น แจ่มใสต่อกัน)	4.25	0.63
4.	สาธารณโภคี (ได้ของสิ่งใดมาก็แบ่งปันกัน คือ เมื่อได้สิ่งใดมาโดยชอบธรรมแม้เป็นของเล็กน้อย ก็ไม่หวง ไว้ผู้เดียว นำมาแบ่งปันเฉลี่ยแจกจ่าย ให้ได้มีส่วนร่วม ใช้สอยบริโภคทั่วกัน)	4.30	0.65

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ข้อ ระดับความคิดเห็นของความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบ องค์การแห่งการเรียนรู้ตามแนวหลักธรรมพระพุทธศาสนา ไปปฏิบัติจริง			
	$\bar{X}$	S.D.	
5. สีสันมัลลยูคา คือ (มีความประพตีสัจจิต ดึงม ถูกต้องตามระเบียบวินัย ไม่ทำตนให้เป็นที่น่ารังเกียจของ หมู่คณะ)	4.23	0.66	
6. ทิฏฐิสามัญญคา คือ (มีความเห็นชอบร่วมกัน ใน ข้อที่เป็นหลักการสำคัญที่จะนำไปสู่ความหลุดพ้น สิ้นทุกข์ หรือขจัดปัญหา)	4.18	0.78	
7 กัลยาณมิตรธรรม 7 (องค์คุณของกัลยาณมิตร คุณสมบัติ ของมิตรดี หรือมิตรแท้ คือ ท่านที่คบหรือเข้าหาแล้วจะ เป็นเหตุให้เกิดความดีงาม และความเจริญ)	4.16	0.46	
1. ปิโย (น่ารัก ในฐานะเป็นที่สบายใจ และสนิทสนม ชวนให้อยากเข้าไปปรึกษาได้ถาม)	4.30	0.61	
2. กรุ (น่าเคารพ ในฐานะประพตีสสมควรแก่ฐานะ ให้เกิดความรู้สึกรอบอุ้มใจเป็นที่พึ่งได้ และปลอดภัย)	4.18	0.71	
3. ภาวนีโย (น่าเจริญใจ หรือน่ายกย่องในฐานะทรงคุณ คือ ความรู้และภูมิปัญญาแท้จริง ทั้งเป็นผู้ฝึกอบรม และ ปรับปรุงตนอยู่เสมอ ควรเอาอย่างทำให้ระลึก และเอ๋ยอ้าง ด้วยซาบซึ้งภูมิใจ)	4.08	0.80	
4. วตฺตา จ (รู้จักพูดให้ได้ผล รู้จักชี้แจงให้เข้าใจ รู้ว่า เมื่อไรควรพูดอะไรอย่างไร คอยให้คำแนะนำว่ากล่าว ตักเตือน เป็นที่ปรึกษาที่ดี)	4.15	0.70	
5. วจนฺทขโม (อดทนต่อถ้อยคำ คือ พร้อมที่จะรับฟัง คำปรึกษาซักถามคำแนะนำวิพากษ์วิจารณ์ อดทน ฟังได้ ไม่เบื่อ ไม่ฉุนเฉียว)	4.13	0.76	

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ข้อ ระดับความคิดเห็นของความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบ องค์การแห่งการเรียนรู้ตามแนวหลักธรรมพระพุทธศาสนา ไปปฏิบัติจริง		$\bar{X}$	S.D.
6. คมกิริยจ กถิ กตดา (ແລງເຮື່ອງລຳລຶກໄດ້ สามารถอธิบายเรื่องยุ่งยากซับซ้อนให้เข้าใจ และให้เรียนรู้ เรื่องราวที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นไป)		4.03	0.80
7. โน จฏฐาเน นิโยชเย (ไม่ชักนำในอฐาน คือ ไม่ แนะนำในเรื่องเหลวไหล หรือชักจูงไปในทางเสื่อมเสีย)		4.28	0.68
8. อปริหานิยธรรม 7 (ธรรมอันไม่เป็นที่ตั้งแห่งความเสื่อม เป็นไปเพื่อความเจริญฝ่ายเดียว)		4.20	0.60
1. หมั่นประชุมกันเนื่องนิตย์ โดยมีการพบปะ ปรึกษาหารือกิจการงานที่ตนมีส่วนเกี่ยวข้องรับผิดชอบ โดยสม่ำเสมอ		4.25	0.74
2. พร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิก ประชุม พร้อมเพรียงกันทำกิจทั้งหลายที่พึงทำร่วมกัน		4.23	0.73
3. ไม่ถืออำนาจใครต่อความสะดวก บัญญัติวาง ข้อกำหนดคกกฎเกณฑ์ต่าง ๆ อันมิได้ตกลงบัญญัติวางไว้ และ ไม่เหยียบย่ำล้มล้างสิ่งที่ตกลงวางบัญญัติกันไว้แล้ว ถือ ปฏิบัติมันอยู่ในบทบัญญัติใหญ่ที่วางไว้เป็นธรรมเนียม		4.08	0.83
4. ให้เกียรติเคารพนับถือท่านผู้ใหญ่ ผู้มีประสบการณ์ มองเห็นความสำคัญแห่งถ้อยคำของท่านว่าเป็นสิ่งอันพึง รับฟัง		4.23	0.73
5. ให้เกียรติและคุ้มครองสตรีมิให้ถูกข่มเหงรังแก		4.25	0.81
6. เคารพบูชาสักการะเจดีย์ ปูชนียสถาน อนุสาวรีย์ ประจำชาติอันเป็นเครื่องเตือนความทรงจำ เราให้ทำดี และ เป็นที่รวมใจของหมู่ชน ไม่ละเลยพิธีเคารพบูชาอันพึงทำ ต่ออนุสรณ์สถานเหล่านั้นตามประเพณี		4.25	0.74

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ข้อ ระดับความคิดเห็นของความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบ องค์การแห่งการเรียนรู้ตามแนวหลักธรรมพระพุทธศาสนา ไปปฏิบัติจริง			$\bar{X}$	S.D.
7. จัดการให้ความรักษา บำรุง คุ้มครอง อันชอบ ธรรมแก่บรรพชิต ผู้ทรงศีลทรงธรรมบริสุทธิ์ ซึ่งเป็น หลักใจ และเป็นตัวอย่างทางศีลธรรมของประชาชน เต็มใจต้อนรับ และหวังให้ท่านอยู่โดยผาสุก			4.10	0.74
รวม			4.18	0.51
หลักธรรมที่ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้เป็นทีม (Team Learning)				
1 ฆราวาสธรรม 4 (ธรรมสำหรับฆราวาส ธรรมสำหรับการ ครองเรือน, หลักการครองชีวิตของคฤหัสถ์)			4.33	0.62
1. สัจจะ (ความจริง ซื่อตรง ซื่อสัตย์ จริงใจ พูดจริง ทำจริง)			4.43	0.55
2. ทมะ (การฝึกฝน การข่มใจ ฝึกนิสัย ปรับตัว รู้จักควบคุมจิตใจ ฝึกหัดตัดสินใจ แก้ไขข้อบกพร่อง ปรับปรุงตนให้เจริญก้าวหน้าด้วยสติปัญญา)			4.33	0.66
3. ขันติ (ความอดทน ตั้งหน้าทำหน้าที่การทำงานด้วย ความขยันหมั่นเพียร เข้มแข็งทนทาน ไม่หวั่นไหว มั่นใจ จุดหมาย ไม่ท้อถอย)			4.35	0.66
4. จาคะ (ความเสียสละ สละกิเลส สละความสุข สบายและผลประโยชน์ส่วนตนได้ ใจกว้าง พร้อมที่จะรับ ฟังความทุกข์ ความคิดเห็น และความต้องการของผู้อื่น พร้อมที่จะร่วมมือ ช่วยเหลือ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ไม่คับแคบ เห็นแก่ตนหรือเอาแคใจตัว)			4.23	0.83

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ข้อ ระดับความคิดเห็นของความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบ องค์การแห่งการเรียนรู้ตามแนวหลักธรรมพระพุทธศาสนา ไปปฏิบัติจริง	$\bar{X}$	S.D.
2. พรหมวิหาร 4 (ธรรมประจำใจอันประเสริฐ)	4.25	0.69
1. เมตตา (ความรักใคร่ปรารถนาดีอยากให้เขามี ความสุข มีจิตอันแผ่ไมตรี และคิดทำประโยชน์แก่มนุษย์ สัตว์ทั่วหน้า)	4.33	0.69
2. กรุณา (ความสงสาร คิดช่วยให้พ้นทุกข์ ใฝ่ใจใน อันจะปลดปล่อยบำบัดความทุกข์ยากเดือดร้อนของ ปวงสัตว์)	4.28	0.72
3. มุทิตา (ความยินดี ในเมื่อผู้อื่นได้ดีมีสุข มีจิตผ่องใส บันเทิง กอปรด้วยอาการแช่มชื่นเบิกบานอยู่เสมอ ต่อสัตว์ ทั้งหลายผู้ดำรงในปกติสุขพลอยยินดีด้วยเมื่อเขาได้ดีมีสุข เจริญงอกงามยิ่งขึ้นไป)	4.20	0.76
4. อุเบกขา (ความวางใจเป็นกลาง อันจะให้ดำรงอยู่ ในธรรมตามที่พิจารณาเห็นชอบด้วยปัญญา คือมีจิตเรียบ ตรงเที่ยงธรรมดุจตราขึง ไม่เอนเอียงด้วยรักและชังพิจารณา เห็นกรรมที่สัตว์ทั้งหลายกระทำแล้ว อันควรได้รับผลดี หรือชั่ว สมควรแก่เหตุอันตนประกอบ พร้อมทั้งวินิจฉัย และปฏิบัติไปตามธรรม รวมทั้งรู้จักวางเฉยสงบใจมองดู ในเมื่อไม่มีกิจที่ควรทำ เพราะเขารับผิดชอบคนได้ดีแล้ว เขา สมควรรับผิดชอบตนเอง หรือเขาควรได้รับผลอันสมกับ ความรับผิดชอบอันสมกับความรับผิดชอบของตน)	4.20	0.85

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ข้อ ระดับความคิดเห็นของความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบ องค์การแห่งการเรียนรู้ตามแนวหลักธรรมพระพุทธศาสนา ไปปฏิบัติจริง				$\bar{X}$	S.D.
3	สังคหัตถ์ 4 (ธรรมเครื่องยึดเหนี่ยว คือ ยึดเหนี่ยวใจ บุคคล และประสานหมู่ชนไว้ในสามัคคี หลักการ สงเคราะห์)			4.33	0.61
	1. ทาน (การให้ คือ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละ แบ่งปัน ช่วยเหลือกันด้วยสิ่งของตลอดถึงให้ความรู้ และแนะนำ สั่งสอน)			4.43	0.59
	2. ปิยวาจา (วาจาเป็นที่รัก วาจาสุดคัมภีร์น้ำใจ หรือวาจา ซาบซึ้งใจ คือ กล่าวคำสุภาพไพเราะอ่อนหวานสมาน สามัคคี ให้เกิดไมตรี และความรักใคร่นับถือ ตลอดถึงคำ แสดงประโยชน์ประกอบด้วยเหตุผลเป็นหลักฐานชวนใจให้ นิยมขอมตาม)			4.33	0.66
	3. อัตถจริยา (การประพฤติประโยชน์ คือ ขวนขวาย ช่วยเหลือกิจการ บำเพ็ญสาธารณะประโยชน์ ตลอดถึงช่วย แก้ไขปรับปรุงส่งเสริมใน)			4.33	0.76
	4. สมนัดตตทา (ความมีตนเสมอ คือ ทำตนเสมอต้น เสมอปลาย ปฏิบัติสม่ำเสมอในชนทั้งหลาย และเสมอ ในสุขทุกข์โดยร่วมรับรู้ร่วมแก้ไข ตลอดถึงวางตนเหมาะสม แก่ฐานะ ภาวะ บุคคล เหตุการณ์และสิ่งแวดล้อม ถูกต้อง ตามธรรมในแต่ละกรณี)ทางจริยธรรม)			4.23	0.73
4	สาราณียธรรม 6 (ธรรมเป็นที่ตั้งแห่งความไว้ระลึกลึง ธรรมเป็นเหตุไว้ระลึกลึงกัน, หลักการอยู่ร่วมกัน)			4.31	0.62
	1. เมตตาการุณกรรม (ช่วยเหลือกิจธุระของผู้ร่วมหมู่ คณะด้วยความเต็มใจ แสดงกิริยาอาการสุภาพ เคารพนับถือกัน ทั้งต่อหน้าและลับหลัง)			4.38	0.67

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ข้อ ระดับความคิดเห็นของความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบ องค์การแห่งการเรียนรู้ตามแนวหลักธรรมพระพุทธศาสนา ไปปฏิบัติจริง	$\bar{X}$	S.D.
2. เมตตาวชิกรรม (ช่วยบอกแจ้งสิ่งที่เป็นประโยชน์ สั่งสอน แนะนำตักเตือนด้วยความหวังดี กล่าววาจาสุภาพ แสดงความเคารพนับถือกัน ทั้งต่อหน้าและลับหลัง)	4.43	0.59
3. เมตตามโนกรรม (ตั้งจิตปรารถนาดี คิดทำสิ่งที่ เป็นประโยชน์)	4.33	0.76
4. สาธารณโภคี (ได้ของสิ่งใดมาก็แบ่งปันกัน คือ เมื่อได้สิ่งใดมาโดยชอบธรรมแม้เป็นของเล็กน้อย ก็ไม่หวง ไว้ผู้เดียว นำมาแบ่งปันเฉลี่ยแจกจ่าย ให้ได้มีส่วนร่วมใช้ สอยบริโภคทั่วกัน)	4.28	0.72
5. สีสสามัญญดา (มีความประพฤติสุจริต คึงาม ถูกต้องตามระเบียบวินัย ไม่ทำตนให้เป็นที่น่ารังเกียจของ หมู่คณะ)	4.28	0.68
6. ทิฏฐิสามัญญดา (มีความเห็นชอบร่วมกัน ในข้อที่ เป็นหลักการสำคัญที่จะนำไปสู่ความหลุดพ้น สิ้นทุกข์ หรือขจัดปัญหา)	4.20	0.72
5. กัลยาณมิตรธรรม 7 (องค์คุณของกัลยาณมิตร คุณสมบัติ ของมิตรดี หรือมิตรแท้ คือ ท่านที่คบหรือเข้าหาแล้วจะ เป็นเหตุให้เกิดความดีงาม และความเจริญ)	4.22	0.61
1. ปิโย (น่ารัก ในฐานะเป็นที่สบายใจ และสนิทสนม ชวนให้อยากเข้าไปปรึกษาได้ถาม)	4.33	0.57
2. กรุ (น่าเคารพ ในฐานะประพฤติสมควรแก่ฐานะ ให้เกิดความรู้สึกอบอุ่นใจเป็นที่พึ่งได้ และปลอดภัย)	4.28	0.68

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ข้อ	ระดับความคิดเห็นของความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบ องค์การแห่งการเรียนรู้ตามแนวหลักธรรมพระพุทธศาสนา ไปปฏิบัติจริง	$\bar{X}$	$S.D.$
3.	ภาวนีโย (นำเจริญใจ หรือนำยกย่องในฐานะทรงคุณ คือ ความรู้และภูมิปัญญาแท้จริง ทั้งเป็นผู้ฝึกอบรม และ ปรับปรุงตนเองอยู่เสมอ ควรเอาอย่างทำให้ระลึก และเอ๋ยอ้าง ด้วยซาบซึ้งภูมิใจ)	4.30	0.65
4.	วคฺตา จ (รู้จักพูดให้ได้ผล รู้จักชี้แจงให้เข้าใจ รู้ว่า เมื่อไรควรพูดอะไรอย่างไร คอยให้คำแนะนำว่ากล่าว ตักเตือน เป็นที่ปรึกษาที่ดี)	4.18	0.71
5.	วณกฺขโม (อดทนต่อถ้อยคำ คือ พร้อมทั้งจะรับฟัง คำปรึกษาซักถามคำแนะนำวิพากษ์วิจารณ์ อดทน ฟังได้ไม่เบื่อง ไม่ฉุนเฉียว)	4.18	0.71
6.	คมภีรณฺจ กถิ กตฺตา (แถลงเรื่องกล้าลึกได้ สามารถ อธิบายเรื่องยุ่งยากซับซ้อนให้เข้าใจ และให้เรียนรู้เรื่องราว ที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นไป)	4.13	0.76
7.	โน จฺญฺฐาเน นิโยชเย (ไม่ชักนำในฐานะ คือ ไม่ แนะนำในเรื่องเหลวไหล หรือชักจูงไปในทางเสื่อมเสีย)	4.18	0.75
6	ฉัปปริสฺสธรรม 7 (ธรรมของสัตบุรุษ ธรรมที่ทำให้เป็น สัตบุรุษ คุณสมบัติของคนดี ธรรมของผู้ดี)	4.16	0.65
1.	ฉัมมัญญุตตา (ความรู้จักธรรม รู้หลัก หรือ รู้จักเหตุ คือ รู้หลักความจริง รู้หลักการ รู้หลักเกณฑ์ รู้กฎแห่ง ธรรมดา รู้กฎเกณฑ์แห่งเหตุผล และรู้หลักการที่จะทำให้ เกิดผล)	4.18	0.71
2.	อิตถัญญุตตา (ความรู้จักอรรถ รู้ความมุ่งหมาย หรือ รู้จักผล คือ รู้ความหมาย รู้ความมุ่งหมาย รู้ประโยชน์ที่ ประสงค์ รู้จักผลที่จะเกิดขึ้นสืบเนื่องจากการกระทำ หรือ ความเป็นไปตามหลัก)	4.20	0.65

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ข้อ ระดับความคิดเห็นของความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบ องค์การแห่งการเรียนรู้ตามแนวหลักธรรมพระพุทธศาสนา ไปปฏิบัติจริง	$\bar{X}$	S.D.
3. อัตตัญญา (ความรู้จักตน คือ รู้ว่าเรานั้นว่าโดย ฐานะ ภาวะ เพศ กำลัง ความรู้ ความสามารถ ความถนัด และคุณธรรม เป็นต้น บัดนี้ เท่าไร อย่างไร แล้ว ประพจน์ให้เหมาะสม และรู้ที่จะแก้ไขปรับปรุงต่อไป)	4.10	0.71
4. มัตตัญญา (ความรู้จักประมาณ คือ ความพอดี เช่น ภิกษุรู้จักประมาณในการบริโภคอาหาร รู้จักประมาณ ในการใช้จ่าย รู้จักประมาณในการรับของที่มีผู้ให้)	4.05	0.72
5. กาลัญญา (ความรู้จักกาล คือ รู้กาลเวลาอัน เหมาะสม และระยะเวลาที่จะต้องใช้ในการประกอบกิจ กระทำให้หน้าที่การงาน เช่น ให้ตรงเวลา ให้เป็นเวลา ให้ ทันเวลา ให้พอเวลา ให้เหมาะสมเวลา เป็นต้น)	4.13	0.72
6. ปริสสัญญา (ความรู้จักบริษัท คือ รู้จักชุมชน และ รู้จักที่ประชุม รู้กิจที่ประชุมที่จะประพจน์ต่อชุมชนนั้น ๆ ว่า ชุมชนนี้เมื่อเข้าไปหา จะต้องทำกิจอย่างนี้ จะต้องพูด อย่างนี้ ชุมชนนี้ควรสงเคราะห์อย่างนี้ เป็นต้น)	4.23	0.77
7. ปุคคลัญญา หรือ ปุคคลปโรปรัญญา (ความรู้ จักบุคคล คือ ความแตกต่างแห่งบุคคลว่าโดยอรรถาธิ ความสามารถ และคุณธรรม เป็นต้น ใครๆ ยิ่งหรือหย่อน อย่างไร และรู้ที่จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้น ๆ ด้วยดี ว่าควรจะ คบหรือไม่ จะใช้ จะดำเนิน ขกย่อง และแนะนำสั่งสอน อย่างไร เป็นต้น)	4.23	0.73

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ข้อ ระดับความคิดเห็นของความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบ องค์การแห่งการเรียนรู้ตามแนวหลักธรรมพระพุทธศาสนา ไปปฏิบัติจริง		$\bar{X}$	S.D.
7	อุปทานิยธรรม 7 (ธรรมอันไม่เป็นที่ตั้งแห่งความเสื่อม เป็นไปเพื่อความเจริญฝ่ายเดียว)	4.28	0.54
	1. หมั่นประชุมกันเนื่องนิศ โดยมีการพบปะ ปรึกษาหารือกิจการงานที่ตนมีส่วนเกี่ยวข้องรับผิดชอบ โดยสม่ำเสมอ	4.33	0.62
	2. พร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม พร้อมเพรียงกันทำกิจทั้งหลายที่พึงทำร่วมกัน	4.43	0.59
	3. ไม่ถืออาภोगใจใครต่อความสะดวก บัญญัติวาง ข้อกำหนดกฎเกณฑ์ต่าง ๆ อันมิได้ตกลงบัญญัติไว้ และ ไม่เหยียบย่ำล้มล้างสิ่งที่ตกลงวางบัญญัติกันไว้แล้ว ถือ ปฏิบัติมั่นอยู่ในบทบัญญัติใหญ่ที่วางไว้เป็นธรรมเนียม	4.28	0.68
	4. ให้เกียรติเคารพนับถือท่านผู้ใหญ่ ผู้มีประสบการณ์ มองเห็นความสำคัญแห่งถ้อยคำของท่านว่าเป็นสิ่งอันพึง รับฟัง	4.43	0.59
	5. ให้เกียรติและคุ้มครองสตรีมิให้ถูกข่มเหงรังแก	4.23	0.77
	6. เคารพบูชาสักการะเจดีย์ ปูนียสถาน อนุสาวรีย์ ประจักษ์าติอันเป็นเครื่องเตือนความทรงจำ รั้าให้ทำดี และ เป็นที่รวมใจของหมู่ชน ไม่ละเลยพิธีเคารพบูชาอันพึงทำ ต่ออนุสรณ์สถานเหล่านั้นตามประเพณี	4.18	0.75
	7. จัดการให้ความรักษา บำรุง คุ้มครอง อันชอบ ธรรมแก่บรรพชิต ผู้ทรงศีลทรงธรรมบริสุทธฺ์ ซึ่งเป็น หลักใจ และเป็นตัวอย่างทางศีลธรรมของประชาชน เต็มใจ ต้อนรับ และหวังให้ท่านอยู่โดยผาสุก	4.13	0.76

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ข้อ	ระดับความคิดเห็นของความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบ องค์การแห่งการเรียนรู้ตามแนวหลักธรรมพระพุทธศาสนา ไปปฏิบัติจริง	$\bar{X}$	S.D.
8	นาถกรณธรรม 10 (ธรรมอันกระทำที่พึง ธรรมสร้าง ที่พึง คุณธรรมที่ทำให้คนเป็นที่พึงของตนได้)	4.24	0.62
	1. สัต (ความประพฤติดีงามสุจริต รักษาระเบียบ วินัย มีอาชีพะบริสุทธิ์)	4.23	0.73
	2. พาหุสัจจะ (ความเป็นผู้ได้ศึกษาเล่าเรียนมาก มี ความรู้ความเข้าใจลึกซึ้ง)	4.38	0.74
	3. กัลยาณมิตตตา (ความมีกัลยาณมิตร การคบ คนดีที่ได้ที่ปรึกษา และผู้แนะนำสั่งสอนที่ดี)	4.40	0.71
	4. โสวัจสตา (ความเป็นผู้ว่าง่ายสอนง่าย รับฟัง เหตุผล)	4.25	0.74
	5. กิงกรณียะสุ ทักขตา (ความเอาใจใส่ช่วย ชวนช่วยในกิจใหญ่ๆ ทุกอย่างของเพื่อนร่วม หมู่คณะ รู้จักพิจารณาไตร่ตรอง สามารถชักทำให้ สำเร็จเรียบร้อย)	4.28	0.82
	6. รัมมกามาตา (ความเป็นผู้ไคร่ธรรม คือ รักธรรม ใฝ่ความรู้ใฝ่ความจริง รู้จักพูดรู้จักรับฟัง ทำ ให้เกิดความพอใจ นำร่วมปรึกษาสนทนา ชอบศึกษา ยินดีปรึกษาในหลักธรรมหลักวินัยที่ละเอียดลึกซึ้งยิ่งๆ ขึ้นไป)	4.08	0.73
	7. วิริยารัมภะ (ความขยันหมั่นเพียร คือ เพียรละ ความชั่วประกอบความดีมีใจแกล้วกล้า บากบั่นก้าวหน้า ไม่ย่อท้อ ไม่ทอดทิ้งธุระ)	4.23	0.70
	8. สันตุฎฐิ (ความสันโดษ คือ ยินดี มีความสุข ความพอใจด้วยปัจจัยที่หามาได้ด้วยความเพียรอัน ชอบธรรมของตน)	4.08	0.83

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ข้อ ระดับความคิดเห็นของความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบ องค์การแห่งการเรียนรู้ตามแนวหลักธรรมพระพุทธศาสนา ไปปฏิบัติจริง			$\bar{X}$	S.D.
9. สติ (ความมีสติ รู้จักกำหนดจดจำ ระลึกการที่ทำคำที่พูดไว้ ได้ ไม่มีความประมาท)			4.25	0.63
10. ปัญญา (ความมีปัญญารู้เหตุผล รู้จักคิดพิจารณา เข้าใจ ภาวะของสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริง)			4.25	0.71
รวม			4.26	0.55
หลักธรรมที่ส่งเสริมให้เกิดการคิดเชิงระบบ (Systems Thinking)				
1 ยนิโสมนสิการ (การใช้ความคิดถูกวิธี ความรู้จักคิด คิด เป็น คือ กระทำในใจโดยแยบคาย มองสิ่งทั้งหลายด้วย ความคิดพิจารณา รู้จักสืบสาวหาเหตุผล แยกแยะสิ่งนั้นๆ หรือปัญหานั้นๆ ออกให้เห็นความสภาวะและตาม ความสัมพันธ์แห่งเหตุปัจจัย)			4.60	0.55
2 ไตรลักษณ์ (ลักษณะ 3 ประการ แห่งสังขารธรรม ทั้งหลาย)			4.09	0.67
1. อนิจจตา (ความเป็นของไม่เที่ยง)			4.10	0.67
2. ทุกขตา (ความเป็นทุกข์)			4.10	0.71
3. อนัตตตา (ความเป็นของไม่ใช่ตน)			4.08	0.69
3 อริยสัจจ์ 4 (ความจริงอันประเสริฐ)			4.27	0.63
1. ทุกข์ (ความทุกข์ สภาพที่ทนได้ยาก ปัญหา สภาวะที่บีบคั้น ขัดแย้ง บกพร่อง ขาดแก่นสาร และ ความเที่ยงแท้ ไม่ให้ความพึงพอใจแท้จริง)			4.25	0.67
2. สมุทัย (เหตุเกิดแห่งทุกข์ สาเหตุให้ทุกข์เกิด สาเหตุของปัญหา)			4.25	0.63

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ข้อ ระดับความคิดเห็นของความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบ องค์การแห่งการเรียนรู้ตามแนวหลักธรรมพระพุทธศาสนา ไปปฏิบัติจริง	$\bar{X}$	S.D.
3. นิโรธ (ความดับทุกข์ ได้แก่ ภาวะที่ปัญหาดับ สิ้นไป, ภาวะที่เข้าถึงเมื่อกำจัดอวิชชา)	4.28	0.64
4. มรรค (ปฏิบัติที่นำไปสู่ความดับแห่งทุกข์ ข้อปฏิบัติให้ถึงความดับทุกข์)	4.30	0.65
4. สัปปริยธรรม 7 (ธรรมของสัตบุรุษ ธรรมที่ทำให้เป็น สัตบุรุษ คุณสมบัติของคนดี ธรรมของผู้ดี)	4.27	0.56
1. ชัมมัญญตา (ความรู้จักธรรม รู้หลัก หรือ รู้จักเหตุ คือ รู้หลักความจริง รู้หลักการ รู้หลักเกณฑ์ รู้กฎแห่ง ธรรมดารู้กฎเกณฑ์แห่งเหตุผล และรู้หลักการที่จะทำให้ เกิดผล)	4.33	0.62
2. อัตถัญญตา (ความรู้จักอรรถ รู้ความมุ่งหมาย หรือ รู้จักผล คือ รู้ความหมาย รู้ความมุ่งหมาย รู้ ประโยชน์ที่ประสงค์ รู้จักผลที่จะเกิดขึ้นสืบเนื่องจากการ กระทำหรือความเป็นไปตามหลัก)	4.33	0.57
3. อัคคัญญตา (ความรู้จักตน คือ รู้ว่าเรานั้นว่าโดย ฐานะ ภาวะ เพศ กำลัง ความรู้ ความสามารถ ความถนัด และคุณธรรม เป็นต้น บัดนี้ เท่าไร อย่างไร แล้วประพจน์ ให้เหมาะสม และรู้ที่จะแก้ไขปรับปรุงต่อไป)	4.25	0.67
4. มัตถัญญตา (ความรู้จักประมาณ คือ ความพอดี เช่น รู้จักประมาณในการบริโภคอาหาร รู้จักประมาณใน การใช้จ่าย รู้จักประมาณในการรับของที่มีผู้ให้)	4.33	0.62
5. กาลัญญตา (ความรู้จักกาล คือ รู้กาลเวลาอัน เหมาะสม และระยะเวลาที่จะต้องใช้ในการประกอบกิจ กระทำหน้าที่การงาน เช่น ให้ตรงเวลา ให้เป็นเวลา ให้ ทันเวลา ให้พอเวลา ให้เหมาะสมเวลา เป็นต้น)	4.23	0.62

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ข้อ	ระดับความคิดเห็นของความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบ องค์การแห่งการเรียนรู้ตามแนวหลักธรรมพระพุทธศาสนา ไปปฏิบัติจริง	$\bar{X}$	S.D.
6.	ปรีชาญาณ (ความรู้จักบริษัท คือ รู้จักชุมชน และรู้จักที่ประชุม รู้กิจวิธที่จะประพฤติดต่อชุมชนนั้น ๆ ว่า ชุมชนนี้เมื่อเข้าไปหา จะต้องทำกิจอย่างนี้ จะคือพูด อย่างนี้ ชุมชนนี้ควรสงเคราะห์อย่างนี้ เป็นต้น)	4.20	0.72
7.	บุคลลัญญา หรือ บุคลลปโรปริญาณ (ความรู้ จักบุคคล คือ ความแตกต่างแห่งบุคคลว่าโดยอรรถา ความสามารถ และคุณธรรม เป็นต้น ใครๆ ยิงหรือหย่อน อย่างไร และรู้ที่จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้น ๆ ด้วยดี ว่าควรจะ คบหรือไม่ จะใช้ จะตำหนิ ยกย่อง และแนะนำสั่งสอน อย่างไร เป็นต้น)	4.25	0.63
5.	กาลามสูตร (หมายถึง วิธีปฏิบัติในเรื่องที่ควรสงสัย หรือ หลักความเชื่อ ที่ตรัสไว้ในกาลามสูตร)	4.27	0.66
1.	อย่าปลงใจเชื่อ ด้วยการฟังตามกันมา	4.43	0.71
2.	อย่าปลงใจเชื่อ ด้วยการถือสืบๆ กันมา	4.38	0.70
3.	อย่าปลงใจเชื่อ ด้วยการเล่าลือ	4.35	0.70
4.	อย่าปลงใจเชื่อ ด้วยการอ้างตำรา หรือคัมภีร์	4.30	0.76
5.	อย่าปลงใจเชื่อ เพราะตรรก	4.23	0.80
6.	อย่าปลงใจเชื่อ เพราะการอนุมาน	4.25	0.78
7.	อย่าปลงใจเชื่อ ด้วยการคิดตรองตามแนวเหตุผล	4.15	0.80
8.	อย่าปลงใจเชื่อ เพราะเข้าได้กับทฤษฎีที่พึง ไว้แล้ว	4.10	0.81
9.	อย่าปลงใจเชื่อ เพราะมองเห็นรูปลักษณะน่าจะ เป็นไปได้	4.23	0.70
10.	อย่าปลงใจเชื่อ เพราะนับถือว่า ท่านสมณะนี้เป็น ครูของเรา	4.30	0.72

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ข้อ	ระดับความคิดเห็นของความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบ องค์การแห่งการเรียนรู้ตามแนวหลักธรรมพระพุทธศาสนา ไปปฏิบัติจริง	$\bar{X}$	S.D.
6 ปฏิสุมุบาท	การเกิดขึ้นพร้อมแห่งธรรมทั้งหลาย เพราะอาศัยกัน, กรรม ที่อาศัยกันเกิดขึ้นพร้อม การที่สิ่งทั้งหลายอาศัยกัน ๆ จึงเกิดขึ้น	4.20	0.76
รวม		4.26	0.51

จากตารางที่ 4 ความคิดเห็นของผู้บริหารของบริษัทที่ได้รับรางวัลคุณภาพแห่งชาติ
เกี่ยวกับองค์การแห่งการเรียนรู้ตามแนวหลักธรรมพุทธศาสนาพบว่าผู้บริหารให้ความสำคัญ
หลักธรรมที่ส่งเสริมให้เกิดความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ในแต่ละหลักการพอสรุปได้ดังนี้

หลักการที่ 1 ความรอบรู้แห่งตน (Personal Mastery) ผู้บริหารบริษัทที่ได้รับรางวัล
คุณภาพแห่งชาติ แสดงระดับความคิดเห็นของความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติจริงอยู่ในระดับ
ความเป็นไปได้มากมีค่าเฉลี่ยทั้ง 16 หลักธรรมเท่ากับ 4.16 โดยหลักธรรมที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3
อันดับแรก คือ อิทธิบาท 4 (คุณเครื่องให้ถึงความสำเร็จ, คุณธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จแห่งผลที่
มุ่งหมาย) ซึ่งประกอบไปด้วย ฉันทะ (ความพอใจ คือ ความต้องการที่จะทำ ใฝ่ใจรักจะทำสิ่งนั้น
อยู่เสมอ และปรารถนาจะทำให้ได้ผลดียิ่ง ๆ ขึ้นไป) วิริยะ (ความเพียร คือ ขยันหมั่นประกอบ
สิ่งนั้นด้วยความพยายาม เข้มแข็งอดทน เอาธุระไม่ทอดทิ้ง) จิตตะ (ความคิด คือ ตั้งจิตรับรู้ใน
สิ่งที่ทำ และทำสิ่งนั้นด้วยความคิด เอาจิตฝึกใฝ่ไม่ปล่อยใจให้ฟุ้งซ่านเลื่อนลอยไป) และวิมังสา
(ความไตร่ตรอง หรือทดลอง คือ หมั่นใช้ปัญญาพิจารณาใคร่ครวญตรวจตราหาเหตุผล และ
ตรวจสอบข้อสงสัยหย่อนในสิ่งที่ทำนั้น มีการวางแผน วัดผลคิดค้นวิธีแก้ไขปรับปรุง เป็นต้น)
โพชฌงค์ 7 (ธรรมที่เป็นองค์แห่งการตรัสรู้) ซึ่งประกอบไปด้วยสติ (ความระลึกได้ สำนึกพร้อม
อยู่ ใจอยู่กับกิจ จิตอยู่กับเรื่อง) ธัมมวิจยะ (การวิเคราะห์สภาพความเป็นจริงอย่างเที่ยงตรง เพื่อ
วางแผนสู่ความสำเร็จทั้งทางโลกและทางธรรม) วิริยะ (ความเพียร) ปีติ (ความอิ่มใจ) ปัสสัทธิ
(ความสงบกายสงบใจ) สมาธิ (ความมีใจตั้งมั่น จิตแน่วในอารมณ์) และ อุเบกขา (ความมีใจเป็น
กลางเพราะเห็นความเป็นจริง) ปัญญา 3 (ความรอบรู้ รู้ทั่ว เข้าใจ รู้ซึ่ง) ซึ่งประกอบไปด้วย

สุดมยปัญญา (ปัญญาเกิดแต่การสดับการเล่าเรียน การฟัง การอ่าน) จินตามยปัญญา (ปัญญาเกิดแต่การคิดการพิจารณาหาเหตุผล) และ ภวานามยปัญญา (ปัญญาเกิดแต่การฝึกอบรมลงมือปฏิบัติ) และค่าเฉลี่ยใน 3 อันดับสุดท้ายคือ สติปัญฐาน 4 (ที่ตั้งของสติ การตั้งสติกำหนดพิจารณาสิ่งทั้งหลาย ให้รู้เห็นตามความเป็นจริง คือ ตามที่สิ่งนั้นๆ มันเป็นของมันเอง) กายานุปัสสนา สติปัญฐาน (การตั้งสติกำหนดพิจารณากาย ให้รู้เห็นตามเป็นจริงว่า เป็นแต่เพียงกาย ไม่ใช่สัตว์บุคคลตัวตนเราเขา) เวทนานุปัสสนา สติปัญฐาน (การตั้งสติกำหนดพิจารณาเวทนา ให้รู้เห็นตามเป็นจริงว่า เป็นแต่เพียงเวทนา ไม่ใช่สัตว์บุคคลตัวตนเราเขา) จิตตานุปัสสนา สติปัญฐาน (การตั้งสติกำหนดพิจารณาจิต ให้รู้เห็นตามเป็นจริงว่า เป็นแต่เพียงจิต ไม่ใช่สัตว์บุคคลตัวตนเราเขา คือ มีสติรู้ชัดจิตของคนที่มีราคะไม่มีราคะ มีโทสะ ไม่มีโทสะ มีโมหะ ไม่มีโมหะ เสราห์มองหรือผ่องแผ้ว ฟุ้งซ่านหรือเป็นสมาธิ ฯลฯ อย่างไรๆ ตามที่เป็นไปอยู่ในขณะนั้นๆ) และธัมมานุปัสสนา สติปัญฐาน (การตั้งสติกำหนดพิจารณาธรรม ให้รู้เห็นตามเป็นจริงว่า เป็นแต่เพียงธรรม ไม่ใช่สัตว์บุคคลตัวตนเราเขา) ไตรสิกขา (ข้อที่จะต้องศึกษา ข้อปฏิบัติที่เป็นหลักสำหรับศึกษา คือ ฝึกหัด อบรม กาย วาจา จิตใจ และปัญญา ให้ยิ่งขึ้นไปจนบรรลุจุดหมายสูงสุดที่ต้องการ) ซึ่งประกอบไปด้วย อริสัตสิกขา (สิกขา คือ สัตถ์อันยิ่ง ข้อปฏิบัติสำหรับฝึกหัดอบรมในทางความประพฤติอย่างสูง) อริจิตตสิกขา (สิกขา คือ จิตอันยิ่ง ข้อปฏิบัติสำหรับฝึกหัดอบรมจิตเพื่อให้เกิดคุณธรรมเช่นสมาธิอย่างสูง) และ อริปัญญสิกขา (สิกขา คือ ปัญญาอันยิ่ง ข้อปฏิบัติสำหรับฝึกหัดอบรมปัญญาเพื่อให้เกิดความรู้แจ้งอย่างสูง) สัมมปปาธาน 4 (ความเพียร) ตั้งวรปาธาน (เพียรระวังหรือเพียรปิดกั้น คือ เพียรระวังยับยั้งบาปอกุศลธรรมที่ยังไม่เกิด มิให้เกิดขึ้น) ปหานปาธาน (เพียรละหรือเพียรกำจัด คือ เพียรละบาปอกุศลธรรมที่เกิดขึ้นแล้ว) ภวานาปาธาน (เพียรเจริญ หรือเพียรก่อให้เกิด คือ เพียรทำกุศลธรรมที่ยังไม่เกิดให้เกิดขึ้น) และอนุรักษนาปาธาน (เพียรรักษา คือ เพียรรักษากุศลธรรมที่เกิดขึ้นแล้วให้ตั้งมั่นและให้เจริญยิ่งขึ้นไปจนในบุญล้น)

หลักการที่ 2 รูปแบบวิธีคิดและมุมมองที่เปิดกว้าง (Mental Model) ผู้บริหารบริษัทที่ได้รับรางวัลคุณภาพแห่งชาติ แสดงระดับความคิดเห็นของความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติจริงอยู่ในระดับความเป็นไปได้มากมีค่าเฉลี่ยทั้ง 11 หลักธรรมเท่ากับ 4.06 โดยหลักธรรมที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก คือ ปัญญา 3 (ความรู้รอบรู้ รู้ทั่ว เข้าใจ รู้ซึ่ง) ซึ่งประกอบไปด้วย สุดมยปัญญา (ปัญญาเกิดแต่การสดับการเล่าเรียน การฟัง การอ่าน) จินตามยปัญญา (ปัญญาเกิดแต่การคิดการพิจารณาหาเหตุผล) และ ภวานามยปัญญา (ปัญญาเกิดแต่การฝึกอบรมลงมือปฏิบัติ) ปัจจัยให้เกิดสัมมาทิฐิ 2 (ทางเกิดแห่งแนวความคิดที่ถูกต้อง ต้นทางของความดีงามทั้งปวง) ซึ่งประกอบไปด้วย ปรโตโมสะ (เสียงจากผู้อื่น การกระตุ้นหรือชักจูงจากภายนอก คือ การรับฟังคำแนะนำสั่งสอน เล่าเรียนความรู้ สนทนาซักถาม ฟังคำบอกเล่าชักจูงของผู้อื่น โดยเฉพาะ

การสดับสัทธรรมจากท่านผู้เป็นกัลยาณมิตร) โยนิโสมนสิการ (การใช้ความคิดถุวิธิ ความรู้จักคิด คิดเป็น คือ กระทำในใจโดยแยบคาย มองสิ่งทั้งหลายด้วยความคิดพิจารณา รู้จักสืบสาวหาเหตุผล แยกแยะสิ่งนั้น ๆ หรือปัญหานั้น ๆ ออกให้เห็นตามสภาวะและตามความสัมพันธ์แห่งเหตุปัจจัย) และโยนิโสมนสิการ และค่าเฉลี่ยใน 3 อันดับสุดท้าย สติปัญญา 4 (ที่ตั้งของสติ การตั้งสติกำหนดพิจารณาสิ่งทั้งหลายให้เห็นตามความเป็นจริง คือ ตามที่สิ่งนั้น ๆ มันเป็นอย่างมันเอง) ซึ่งประกอบไปด้วย กายานุปัสสนา สติปัญญา (การตั้งสติกำหนดพิจารณากาย ให้รู้เห็นตามเป็นจริงว่า เป็นแต่เพียงกาย ไม่ใช่สัตว์บุคคลตัวตนเราเขา) เวทนานุปัสสนา สติปัญญา (การตั้งสติกำหนดพิจารณาเวทนา ให้รู้เห็นตามเป็นจริงว่า เป็นแต่เพียงเวทนา ไม่ใช่สัตว์บุคคลตัวตนเราเขา) จิตตานุปัสสนา สติปัญญา (การตั้งสติกำหนดพิจารณาจิต ให้รู้เห็นตามเป็นจริงว่า เป็นแต่เพียงจิต ไม่ใช่สัตว์บุคคลตัวตนเราเขา คือ มีสติรู้ชัดจิตของตนที่มีราคะไม่มีราคะ มีโทสะ ไม่มีโทสะ มีโมหะ ไม่มีโมหะ เสราหมองหรือผ่องแผ้ว พุ่งชานหรือเป็นสมาธิ ฯลฯ อย่างใด ๆ ตามที่เป็นไปอยู่ในขณะนั้น ๆ) และธัมมานุปัสสนา สติปัญญา (การตั้งสติกำหนดพิจารณาธรรม ให้รู้เห็นตามเป็นจริงว่า เป็นแต่เพียงธรรม ไม่ใช่สัตว์บุคคลตัวตนเราเขา) ไตรสิกขา (ข้อที่จะต้องศึกษา, ข้อปฏิบัติที่เป็นหลักสำหรับศึกษา คือ ผีกหคอบรม กาย วาจา จิตใจ และปัญญา ให้ยิ่งขึ้นไปจนบรรลุจุดหมายสูงสุดที่ต้องการ) ซึ่งประกอบไปด้วย อธิศีลสิกขา (สิกขา คือ สิลอันยิ่ง ข้อปฏิบัติสำหรับฝึกอบรมในทางความประพฤติอย่างสูง) อธิจิตตสิกขา (สิกขา คือ จิตอันยิ่ง ข้อปฏิบัติสำหรับฝึกหัดอบรมจิตเพื่อให้เกิดคุณธรรมเช่นสมาธิอย่างสูง) และอธิปัญญาสิกขา (สิกขา คือ ปัญญาอันยิ่ง ข้อปฏิบัติสำหรับฝึกอบรมปัญญาเพื่อให้เกิดความรู้แจ้งอย่างสูง) อธิปไตย 3 (ความเป็นใหญ่ ภาวะที่ถือเอาเป็นใหญ่) ซึ่งประกอบไปด้วย อัตตารูปไตย (ความมีตนเป็นใหญ่ ถือตนเป็นใหญ่บนสิ่งที่ถูกต้องดีงาม กระทำการด้วยปรารถนาคตนเป็นประมาณ) โลกาธิปไตย (ความมีโลกเป็นใหญ่ ถือโลกเป็นใหญ่บนสิ่งที่ถูกต้องดีงาม กระทำการด้วยปรารถนนิมขของโลกเป็นประมาณ) และ ธัมมาธิปไตย (ความมีธรรมเป็นใหญ่ ถือธรรมเป็นใหญ่ กระทำการด้วยปรารถนความถูกต้อง เป็นจริงสมควรตามธรรมเป็นประมาณ)

หลักการที่ 3 การสร้างวิสัยทัศน์ร่วม (Shared Vision) ผู้บริหารบริษัทที่ได้รับรางวัลคุณภาพแห่งชาติ แสดงระดับความคิดเห็นของความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติจริงอยู่ในระดับความเป็นไปได้มากมีค่าเฉลี่ยทั้ง 8 หลักธรรมเท่ากับ 4.18 โดยหลักธรรมที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก คือ สาราณียธรรม 6 (ธรรมเป็นที่ตั้งแห่งความให้ระลึกถึง, ธรรมเป็นเหตุให้ระลึกถึงกัน, หลักการอยู่ร่วมกัน) ซึ่งประกอบไปด้วย เมตตาทายกรรม คือ (ช่วยเหลือกิจธุระของผู้ร่วมหมู่คณะด้วยความเต็มใจ แสดงกิริยาอาการสุภาพ เคารพนับถือกัน ทั้งต่อหน้าและลับหลัง) เมตตาวจิกรรม คือ (ช่วยบอกแจ้งสิ่งที่เป็นประโยชน์ สั่งสอน แนะนำตักเตือนด้วยความหวังดี

กล่าววาทาสุภาพ แสดงความเคารพนับถือกัน ทั้งค่อนหน้าและลับหลัง) เมตตามโนกรรม คือ (ตั้งจิตปรารถนาดี คิดทำสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่กัน มองกันในแง่ดีมีหน้าคำยิ้มแย้มแจ่มใสต่อกัน) สาธารณโภคี (ได้ของสิ่งใดมาก็แบ่งปันกัน คือ เมื่อได้สิ่งใดมาโดยชอบธรรมแม้เป็นของเล็กน้อย ก็ไม่หวงไว้ผู้เดียว นำมาแบ่งปันเฉลี่ยแจกจ่าย ให้ได้มีส่วนร่วมใช้สอยบริโภคทั่วกัน) สีสสามัญญตา คือ (มีความประพฤติสุจริต คึงาม ถูกต้องตามระเบียบวินัย ไม่ทำตนให้เป็นที่น่ารังเกียจของหมู่คณะ) และ ทิฏฐิสามัญญตา คือ (มีความเห็นชอบร่วมกัน ในข้อที่เป็นหลักการสำคัญที่จะนำไปสู่ความหลุดพ้น สิ้นทุกข์ หรือขจัดปัญหา) พรหมวิหาร 4 (ธรรมประจำใจอันประเสริฐ) ซึ่งประกอบไปด้วยเมตตา (ความรักใคร่ ปรารถนาดีอยากให้เขามีความสุข มีจิตอันแผ่ไมตรี และคิดทำประโยชน์แก่มนุษย์และสัตว์ทั่วหน้า) กรุณา (ความสงสาร คิดช่วยให้พ้นทุกข์ ใฝ่ใจในอันจะปลดเปลื้องบำบัดความทุกข์ยากเดือดร้อนของปวงสัตว์ทั้งหลาย) มุทิตา (ความยินดี ในเมื่อผู้อื่นอยู่ดีมีสุข มีจิตผ่องใสบันเทิง กอปรด้วยอาการแช่มชื่นเบิกบานอยู่เสมอ ต่อสัตว์ทั้งหลายผู้ดำรงในปกติสุข พลอยยินดีด้วยเมื่อเขาได้ดีมีสุข เจริญอกงามยิ่งขึ้นไป) และอุเบกขา (ความวางใจเป็นกลาง อันจะให้ดำรงอยู่ในธรรมตามทีพิจารณาเห็นชอบด้วยปัญญา คือมีจิตเรียบตรงเที่ยงธรรมดุจตราขึง ไม่เอนเอียงด้วยรักและชังพิจารณาเห็นกรรมที่สัตว์ทั้งหลายกระทำแล้ว อันควรได้รับผลดีหรือชั่ว สมควรแก่เหตุอันตนประกอบ พร้อมทั้งจะวินิจฉัยและปฏิบัติไปตาม ธรรม รวมทั้งรู้จักวางเฉยสงบใจมองดู ในเมื่อไม่มีกิจที่ควรทำ เพราะเขารับผิดชอบตนได้ดีแล้ว เขาสมควรรับผิดชอบตนเอง หรือเขาควรได้รับผลอันสมกับความรักอันสมกับความรักรับผิดชอบของตน) และอปรีหานิยธรรม 7 (ธรรมอันไม่เป็นที่ตั้งแห่งความเสื่อมเป็นไปเพื่อความเจริญฝ่ายเดียว) ซึ่งประกอบไปด้วยหมั่นประชุมกันเนื่องนิคย โดยมีการพบปะปรึกษาหารือกิจการงานที่คนมีส่วนเกี่ยวข้องรับผิดชอบโดยสม่ำเสมอ พร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิก ประชุม พร้อมเพรียงกันทำกิจทั้งหลายที่พึงทำร่วมกัน ไม่ถืออำเภอใจใคร่ต่อความสะดวก บัญญัติวางข้อกำหนดกฎเกณฑ์ต่างๆ อันมิได้ตกลงบัญญัติวางไว้ และไม่เหยียบย่ำล้มล้างสิ่งที่ตกลงวางบัญญัติกันไว้แล้ว ถือปฏิบัติมั่นอยู่ในบทบัญญัติใหญ่ที่วางไว้เป็นธรรมนุญ ให้เกียรติเคารพนับถือ ท่านผู้ใหญ่ ผู้มีประสบการณ์มองเห็นความสำคัญแห่งถ้อยคำของท่านว่าเป็นสิ่งอันพึงรับฟังให้เกียรติและคุ้มครองสตรีมิให้ถูกข่มเหงรังแก เคารพบูชาสักการะเจดีย์ ปูนียสถาน อนุสาวรีย์ ประจำชาติอันเป็นเครื่องเตือนความทรงจำ เราให้ทำดี และเป็นที่รวมใจของหมู่ชน ไม่ละเลยพิธี เคารพบูชาอันพึงทำต่ออนุสรณ์สถานเหล่านั้นตามประเพณี และจัดการให้ความรักษา บำรุง คุ้มครอง อันชอบจัดการให้ความรักษา บำรุง คุ้มครอง อันชอบธรรมแก่บรรพชิต ผู้ทรงศีล ทรงธรรมบริสุทธิ ซึ่งเป็นหลักใจ และเป็นตัวอย่างทางศีลธรรมของประชาชนเต็มใจต้อนรับ และหวังให้ท่านอยู่โดยผาสุกมแก่บรรพชิต ผู้ทรงศีลทรงธรรมบริสุทธิ ซึ่งเป็นหลักใจ และเป็น

ตัวอย่างทางศีลธรรมของประชาชนเต็มใจต้อนรับ และหวังให้ท่านอยู่โดยผาสุก และค่าเฉลี่ยใน 3 อันดับสุดท้าย คือ เทสนาวีธี 4 (องค์ประกอบที่เป็นคุณลักษณะการถ่ายทอดที่ดี 4 ประการ) ซึ่งประกอบไปด้วย สันติศาสนา (ชี้แจงให้เห็นชัด คือชี้แจงจำแนกแยกแยะอธิบาย และแสดงเหตุผลให้ชัดเจน จนผู้ฟังเข้าใจแจ่มแจ้ง เห็นจริงเห็นจัง ดังงูมือไปดูเห็นกับตา) สมาทปนา (ชวนใจให้ยอมรับเอาไปปฏิบัติ คือ สิ่งใดควรปฏิบัติหรือห้าทำก็แนะนำหรือบรรยายให้ชัดซึ่งในคุณค่ามองเห็นความสำคัญที่จะต้องฝึกฝนบำเพ็ญจนใจยอมรับ อยากลงมือทำ หรือนำไปปฏิบัติ) สมุดเตชนา (เข้าใจให้อาจหาญแกล้วกล้า คือ ปลุกเร้าให้กระตือรือร้นเกิดความรู้สึกอดสาเห มีกำลังใจแข็งขัน มั่นใจที่จะทำให้สำเร็จได้ สุงาน ไม่หวั่นระย่อ ไม่กลัวเหนื่อย ไม่กลัวยาก) และ สัมปหังสนา (ปลอบขโลมใจให้สดชื่นร่าเริง คือ บำรุงจิตใจเข้มแข็งเบิกบานโดยชี้ให้เห็นผลดีหรือคุณประโยชน์ที่จะได้รับและทางที่จะก้าวหน้าบรรลุผลสำเร็จยิ่งขึ้นไป ทำให้ผู้ฟังมีความหวังและร่าเริงเบิกบานใจ) วุฒิธรรม 4 (ธรรมเป็นเครื่องเจริญ, คุณธรรมที่ก่อให้เกิดความเจริญอกงาม) ซึ่งประกอบไปด้วย สัปปริสสังเสวะ (คบหาสัตบุรุษ, เสวนาท่านผู้รู้ ผู้ทรงคุณ) สัทธัมมัสสวนะ (ฟังสัทธรรม, เอาใจใส่เล่าเรียน หาความรู้จริง) โยนิโสมนสิการ (ทำในใจโดยแยบคาย, คิดหาเหตุผลโดยถูกวิธี) และธัมมานุวัตรปฏิบัติ (ปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม, ปฏิบัติธรรมให้ถูกต้องตามหลัก คือให้สอดคล้องพอดีตามขอบเขตความหมาย และวัตถุประสงค์ที่สัมพันธ์กับธรรมข้ออื่นๆ นำสิ่งที่ได้เล่าเรียน และตรึงตรองเห็นแล้วไปใช้ปฏิบัติให้ถูกต้องตามหลักตามความมุ่งหมายของสิ่งนั้น) สังคหวัตถุ 4 (ธรรมเครื่องยึดเหนี่ยว คือ ยึดเหนี่ยวใจบุคคล และประสานหมู่ชนไว้ในสามัคคี, หลักการสงเคราะห์) ซึ่งประกอบไปด้วย ทาน (การให้ คือ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละแบ่งปัน ช่วยเหลือกันด้วยสิ่งของตลอดถึงให้ความรู้และแนะนำสั่งสอน) ปิยวาจา (วาจาเป็นที่รัก วาจาอุดหนุนใจ หรือวาจาชวนซึ่งใจ คือ กล่าวคำสุภาพไพเราะอ่อนหวานสมานสามัคคี ให้เกิดไมตรี และความรักใคร่นับถือ ตลอดถึงคำแสดงประโยชน์ประกอบด้วยเหตุผลเป็นหลักฐานจงใจให้นิยมยอมรับ) อัคคจริยา (การประพฤติดีประโยชน์ คือ ขวนขวายช่วยเหลือกิจการ บำเพ็ญสาธารณประโยชน์ ตลอดถึงช่วยแก้ไขปรับปรุงส่งเสริมในทางจริยธรรม) และสมานัตตตา (ความมีตนเสมอ คือ ทำตนเสมอคั่นเสมอปลาย ปฏิบัติสม่ำเสมอในชนทั้งหลาย และเสมอในสุขทุกข์โดยร่วมรับรู้ร่วมแก้ไข ตลอดถึงวางตนเหมาะสมแก่ฐานะ ภาวะ บุคคล เหตุการณ์และสิ่งแวดล้อม ถูกต้องตามธรรมในแต่ละกรณี)

หลักการที่ 4 การเรียนรู้เป็นทีม (Team Learning) ผู้บริหารบริษัทที่ได้รับรางวัลคุณภาพแห่งชาติ แสดงระดับความคิดเห็นของความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติจริงอยู่ในระดับความเป็นไปได้มากมีค่าเฉลี่ยทั้ง 8 หลักธรรมเท่ากับ 4.26 โดยหลักธรรมที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก คือ ฆราวาสธรรม 4 (ธรรมสำหรับฆราวาส, ธรรมสำหรับการครองเรือน หลักการ

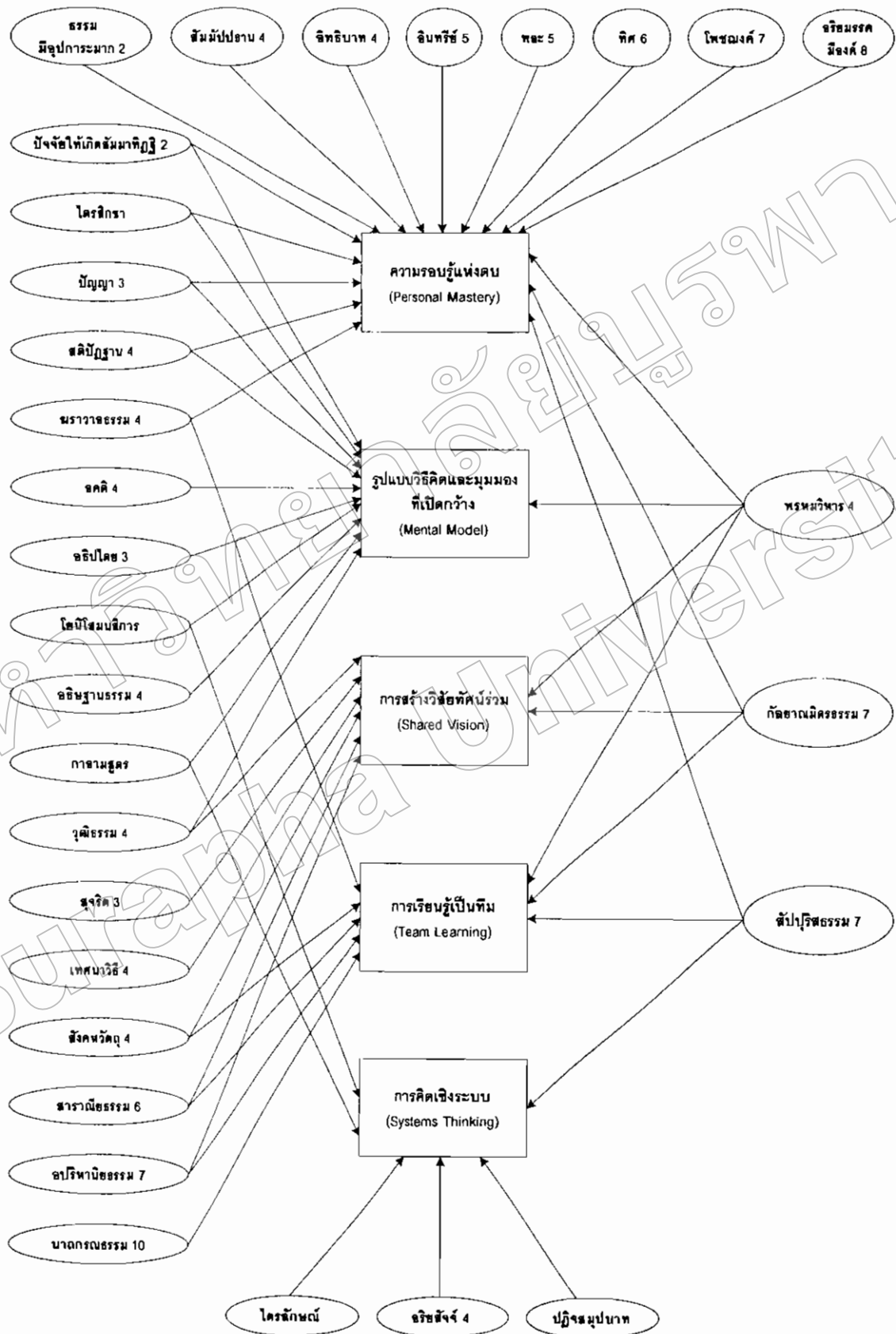
ครองชีวิตของคฤหัสถ์) ซึ่งประกอบไปด้วย สัจจะ (ความจริง ซื่อตรง ซื่อสัตย์ จริงใจ พุคฺจจริง ทำจริง) ทมะ (การฝึกฝน การข่มใจ ฝึกนิสัย ปรับตัว รู้จักควบคุมจิตใจ ฝึกหัดตัดนิสัย แก้ไข ขอบกพร่อง ปรับปรุงตนให้เจริญก้าวหน้าด้วยสติปัญญา) ขันติ (ความอดทน ตั้งหน้าทำหน้าที่ การงานด้วยความขยันหมั่นเพียร เข้มแข็งทนทาน ไม่หวั่นไหว มั่นใจจุดหมาย ไม่ท้อถอย) และ จาคะ (ความเสียสละ สละกิเลส สละความสุขสบายและผลประโยชน์ส่วนตนได้ ใจกว้าง พร้อมที่จะรับฟังความทุกข์ ความคิดเห็น และความต้องการของผู้อื่นพร้อมที่จะร่วมมือ ช่วยเหลือ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ไม่คับแคบเห็นแก่ตนหรือเอาแต่ใจตัว) สังคหวัตถุ 4 (ธรรมเครื่องยึดเหนี่ยว คือ ยึดเหนี่ยวใจบุคคล และประสานหมู่ชนไว้ในสามัคคี, หลักการสงเคราะห์) ซึ่งประกอบไปด้วย ทาน (การให้ คือ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละ แบ่งปัน ช่วยเหลือกันด้วยสิ่งของตลอดถึงให้ความรู้ และแนะนำสั่งสอน) ปิยวาจา (วาจาเป็นที่รัก วาจาสุดดีมีน้ำใจ หรือวาจาซาบซึ้งใจ คือ กล่าวคำ สุภาพไพเราะอ่อนหวานสมานสามัคคี ให้เกิดไมตรี และความรักใคร่นับถือ ตลอดถึงคำแสดง ประโยชน์ประกอบด้วยเหตุผลเป็นหลักฐานจงใจให้นิยมยอมตาม) อตถจริยา (การประพฤติ ประโยชน์ คือ ขวนขวายช่วยเหลือกิจการ บำเพ็ญสาธารณประโยชน์ ตลอดถึงช่วยแก้ไขปรับปรุง ส่งเสริมในทางจริยธรรม) และสมานัตตตา (ความมีตนเสมอ คือ ทำตนเสมอดันเสมอปลาย ปฏิบัติสม่ำเสมอในชนทั้งหลาย และเสมอในสุขทุกข์โดยร่วมรับรู้ร่วมแก้ไข ตลอดถึงวางตน เหมาะแก่ฐานะ ภาวะ บุคคล เหตุการณ์และสิ่งแวดล้อม ถูกต้องตามธรรมในแต่ละกรณี) สาราณียธรรม 6 (ธรรมเป็นที่พึ่งแห่งความไว้ระลึกลึง ธรรมเป็นเหตุให้ระลึกลึงกัน หลักการ อยู่ร่วมกัน) ซึ่งประกอบไปด้วย เมตตาภาวกรรม คือ (ช่วยเหลือกิจธุระของผู้ร่วมหมู่คณะด้วยความเต็มใจ แสดงกิริยาอาการสุภาพ เคารพนับถือกัน ทั้งต่อหน้าและลับหลัง) เมตตาจาริกรรม คือ (ช่วยนอกแจ้งสิ่งที่ประ โยชน์ สั่งสอน แนะนำตักเตือนด้วยความหวังดี กล่าววาจาสุภาพ แสดงความเคารพนับถือกัน ทั้งต่อหน้าและลับหลัง) เมตตาโมกกรรม คือ (ตั้งจิตปรารถนาดี คิดทำสิ่งที่ประ โยชน์แก่กัน มองกันในแง่ดีมีหน้าตาขมขื่นแจ่มใสต่อกัน) สาธารณโกติ (ได้ของสิ่งใดมาก็แบ่งปันกัน คือ เมื่อได้สิ่งใดมาโดยชอบธรรมแม้เป็นของเล็กน้อย ก็ไม่หวงไว้ ผู้เดียว นำมาแบ่งปันเฉลี่ยแจกจ่าย ให้ได้มีส่วนร่วมใช้สอยบริโภคทั่วกัน) สีสสามัญญตา คือ (มีความประพฤตีสุจริต ดีงาม ถูกต้องตามระเบียบวินัย ไม่ทำตนให้เป็นที่น่ารังเกียจของหมู่คณะ) และ ทิฏฐิสามัญญตา คือ (มีความเห็นชอบร่วมกัน ในข้อที่เป็นหลักการสำคัญที่จะนำไปสู่ ความหลุดพ้น ล้นทุกข์ หรือขจัดปัญหา) และค่าเฉลี่ยใน 3 อันดับสุดท้าย คือ สปัปฺริสธรรม 7 (ธรรมของสัตบุรุษ ธรรมที่ทำให้เป็นสัตบุรุษ คุณสมบัติของคนดี ธรรมของผู้ดี) ซึ่งประกอบด้วย ธรรมัญญตา (ความรู้จักธรรม รู้หลัก หรือ รู้จักเหตุคือ รู้หลักความจริง รู้หลักการ รู้หลักเกณฑ์ รู้กฎแห่งธรรมดา รู้กฎเกณฑ์แห่งเหตุผล และรู้หลักการที่จะทำให้เกิดผล) อตถัญญตา (ความรู้จัก

อรรถ รู้ความมุ่งหมาย หรือ รู้จักผล คือ รู้ความหมาย รู้ความมุ่งหมาย รู้ประโยชน์ที่ประสงค์ รู้จักผลที่จะเกิดขึ้นสืบเนื่องจากการกระทำ หรือความเป็นไปตามหลัก) อดัตตัญญา (ความรู้จักตน คือ รู้ว่าเรานั้นว่าโดยฐานะ ภาวะ เพศ กำลัง ความรู้ ตำแหน่งความสามารถ ความถนัด และ คุณธรรม เป็นต้น บัดนี้ เเท่าไร อย่างไร แล้วประพจน์ให้เหมาะสม และรู้ที่จะแก้ไขปรับปรุงต่อไป) มัตตัญญา (ความรู้จักประมาณ คือ ความพอดี เช่น รู้จักประมาณในการบริโภคอาหาร รู้จักประมาณในการใช้จ่ายทรัพย์ รู้จักประมาณในการรับของที่มีผู้ให้) กาลัญญา (ความรู้จักกาล คือ รู้กาลเวลาอันเหมาะสม และระยะเวลาที่จะต้องใช้ในการประกอบกิจ กระทำหน้าที่การงาน เช่น ให้ตรงเวลา ให้เป็นเวลา ให้ทันเวลา ให้พอเวลา ให้เหมาะสมเวลา เป็นต้น) ปริสสัญญา (ความรู้จักบริษัท คือ รู้จักชุมชน และรู้จักที่ประชุม รู้กิจที่ประพจน์ต่อชุมชนนั้น ๆ ว่าชุมชนนี้เมื่อเข้าไปหา จะต้องทำกิจอย่างนี้ จะต้องพูดอย่างนี้ ชุมชนนี้ควรสงเคราะห์อย่างนี้ เป็นต้น) และ ปุคคลัญญา หรือ ปุคคลปโรปรัญญา (ความรู้จักบุคคล คือ ความแตกต่างแห่งบุคคลว่าโดย อรรถาธิบาย ความสามารถ และคุณธรรม เป็นต้น ใครๆ ยิ่งหรือหย่อนอย่างไร และรู้ที่จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นๆ ด้วยดี ว่าควรจะคบหรือไม่ จะใช้ จะดำเนิน ยกย่อง และแนะนำสั่งสอนอย่างไร เป็นต้น) กัลยาณมิตรธรรม 7 (องค์คุณของกัลยาณมิตร คุณสมบัติของมิตรดี หรือมิตรแท้ เมื่อคบหรือเข้าหาแล้วจะเป็นเหตุให้เกิดความดีงาม และความเจริญ) ซึ่งประกอบไปด้วย ปิโย (น่ารัก ในฐานะเป็นที่สบายใจ และสนิทสนม ชวนให้อยากเข้าไปปรึกษาได้ตาม) ครุ (น่าเคารพ ในฐานะประพจน์สมควรแก่ฐานะ ให้เกิดความรู้สึกรอบอุ้มใจเป็นที่พึ่งได้ และปลอดภัย) ภาวนิโย (น่าเจริญใจ หรือน่ายกย่องในฐานะทรงคุณคือ ความรู้และภูมิปัญญาแท้จริง ทั้งเป็นผู้ฝึกอบรม และปรับปรุงตนอยู่เสมอ ควรเอาอย่างทำให้ระลึก และเอ๋ยอ้างด้วยซาบซึ้งภูมิใจ) วตฺตา จ (รู้จักพูดให้ได้ผล รู้จักชี้แจงให้เข้าใจ รู้ว่าเมื่อไรควรพูดอะไรอย่างไร คอยให้คำแนะนำว่ากล่าวตักเตือน เป็นที่ปรึกษาที่ดี) วณฺทฺชโม (อดทนต่อถ้อยคำ คือ พร้อมที่จะรับฟังคำปรึกษาซักถามคำแนะนำ วิพากษ์วิจารณ์ อดทน ฟังได้ไม่เบื่อ ไม่จู้จี้จิกจิก) คมภิรณฺจ กถํ กตฺตา (แถลงเรื่องเล่าลึกได้ สามารถอธิบายเรื่องยุ่งยากซับซ้อนให้เข้าใจ และให้เรียนรู้เรื่องราวที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นไป) และ โน จฺญฺฐาเน นิโยชเย (ไม่ชักนำในฐานะ คือ ไม่แนะนำในเรื่องเหลวไหล หรือชักจูงไปในทางเสื่อมเสีย) นาดกรณฺธรรม 10 (ธรรมอันกระทำที่พึง ธรรมสร้างที่พึง คุณธรรมที่ทำให้ตนเป็นที่พึ่งของคนได้) ซึ่งประกอบไปด้วย สิล (ความประพฤติดีงามสุจริต รักษาระเบียบวินัย มีอาชีพะบริสุทธิ์) พาหุสัจจะ (ความเป็นผู้ได้ศึกษาเล่าเรียนมาก มีความรู้ความเข้าใจลึกซึ้ง) กัลยาณมิตตตา (ความมีกัลยาณมิตร การคบคนดี ได้ที่ปรึกษา และผู้แนะนำสั่งสอนที่ดี) โสวจิตฺตสตา (ความเป็นผู้ว่าง่ายสอนง่าย รับฟังเหตุผล) กิงกรณฺเญสุ ทักขตา (ความเอาใจใส่ช่วย ขวนขวายในกิจใหญ่น้อยทุกอย่างของเพื่อนร่วมหมู่คณะ รู้จักพิจารณาไตร่ตรอง สามารถจักทำให้

สำเร็จเรียบร้อย) ชัมมกามตา (ความเป็นผู้ใคร่ธรรม คือ รักธรรม ใฝ่ความรู้ ใฝ่ความจริง รู้จักพูด รู้จักรับฟัง ทำให้เกิดความพอใจ นำร่วมปริกษาสนทนา ชอบศึกษา ยินดีปรีดาในหลักธรรมหลัก วินัยที่ละเอียดลึกซึ้งยิ่งๆ ขึ้นไป) วิริยารัมภะ (ความขยันหมั่นเพียร คือ เพียรละความชั่วประกอบ ความดีมีใจแกล้วกล้า บากบั่นก้าวหน้าไม่ย่อท้อ ไม่ทอดทิ้งธุระ) สันตุฏฐี (ความสันโดษ คือ ยินดี มีความสุขความพอใจด้วยปัจจัยที่หามาได้ด้วยความเพียรอันชอบธรรมของคน) สติ (ความมีสติ รู้จักกำหนดจดจำ ระลึกการทำคำที่พูดไว้ได้ ไม่มีความประมาท) และ ปัญญา (ความมีปัญญา หยั่งรู้เหตุผล รู้จักคิดพิจารณา เข้าใจภาวะของสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริง)

หลักการที่ 5 การคิดเชิงระบบ (Systems Thinking) ผู้บริหารบริษัทที่ได้รับรางวัลคุณภาพแห่งชาติ แสดงระดับความคิดเห็นของความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติจริงอยู่ในระดับ ความเป็นไปได้มากมีค่าเฉลี่ยทั้ง 6 หลักธรรมเท่ากับ 4.26 โดยหลักธรรมที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก คือ โยนิโสมนสิการ (การใช้ความคิดถูกวิธี ความรู้จักคิด คิดเป็น คือ กระทำในใจโดย แยกคาย มองสิ่งทั้งหลายด้วยความคิดพิจารณา รู้จักสืบสาวหาเหตุผล แยกแยะสิ่งนั้น ๆ หรือ ปัญหานั้น ๆ ออกให้เห็นตามสถานะและตามความสัมพันธ์แห่งเหตุปัจจัย) สัปปริสธรรม 7 (ธรรม ของสัตบุรุษ, ธรรมที่ทำให้เป็นสัตบุรุษ, คุณสมบัติของคนดี, ธรรมของผู้ดี) ซึ่งประกอบด้วย ชัมมัญญา (ความรู้จักธรรม รู้หลัก หรือ รู้จักเหตุคือ รู้หลักความจริง รู้หลักการ รู้หลักเกณฑ์ รู้กฎแห่งธรรมดา รู้กฎเกณฑ์แห่งเหตุผล และรู้หลักการที่จะทำให้เกิดผล) อัธยัญญา (ความรู้จัก ธรรมดา รู้ความมุ่งหมาย หรือ รู้จักผล คือ รู้ความหมาย รู้ความมุ่งหมาย รู้ประโยชน์ที่ประสงค รู้จักผลที่จะเกิดขึ้นสืบเนื่องจากการกระทำ หรือความเป็นไปตามหลัก) อัคคัญญา (ความรู้จักตน คือ รู้ว่าเรานั้นว่าโดยฐานะ ภาวะ เพศ กำลัง ความรู้ ตำแหน่งความสามารถ ความถนัด และ คุณสมบัติ เป็นต้น บัดนี้ เทำไร อย่างไร แล้วประพฤติให้เหมาะสม และรู้ที่จะแก้ไขปรับปรุง ค่อไป) มัตตัญญา (ความรู้จักประมาณ คือ ความพอดี เช่น รู้จักประมาณในการบริโภคอาหาร รู้จักประมาณในการใช้จ่ายทรัพย์ รู้จักประมาณในการรับของที่มีผู้ให้) กาลัญญา (ความรู้จักกาล คือ รู้กาลเวลาอันเหมาะสม และระยะเวลาที่จะต้องใช้ในการประกอบกิจ กระทำหน้าที่การงาน เช่น ให้ตรงเวลา ให้เป็นเวลา ให้ทันเวลา ให้พอเวลา ให้เหมาะสมเวลา เป็นต้น) ปริสัญญา (ความรู้ จักบริษัท คือ รู้จักชุมชน และรู้จักที่ประชุม รู้กิจที่ประพฤติต่อชุมชนนั้น ๆ ว่าชุมชนนี้เมื่อ เข้าไปหา จะต้องทำกิจอย่างนี้ จะต้องพูดอย่างนี้ ชุมชนนี้ควรสงเคราะห์อย่างนี้ เป็นต้น) และ บุคคลัญญา หรือ บุคคลปโรปริญญา (ความรู้จักบุคคล คือ ความแตกต่างแห่งบุคคลว่าโดย อธิยาศัย ความสามารถ และคุณสมบัติ เป็นต้น ใคร ๆ ยิ่งหรือหย่อนอย่างไร และรู้ที่จะปฏิบัติต่อ บุคคลนั้น ๆ ด้วยดี ว่าควรจะคบหรือไม่ จะใช้ จะดำเนิน ยกย่อง และแนะนำสั่งสอนอย่างไร เป็นต้น) กาลามสูตร (วิธีปฏิบัติในเรื่องที่ควรสงสัย หรือหลักความเชื่อ ที่ตรัสไว้ในกาลามสูตร)

อย่าปลงใจเชื่อ ด้วยการฟังตามกันมา อย่าปลงใจเชื่อ ด้วยการถือสืบๆ กันมา อย่าปลงใจเชื่อ ด้วยการเล้าลือ อย่าปลงใจเชื่อ ด้วยการอ้างตำรา หรือคัมภีร์ อย่าปลงใจเชื่อ เพราะครรक อย่าปลงใจเชื่อ เพราะการอนุมาน อย่าปลงใจเชื่อ ด้วยการคิดตรองตามแนวเหตุผล อย่าปลงใจเชื่อ เพราะเข้าได้กับทฤษฎีที่พึงใจไว้แล้ว อย่าปลงใจเชื่อ เพราะมองเห็นรูปลักษณะน่าจะเป็นไปได้ และอย่าปลงใจเชื่อ เพราะนับถือว่า ท่านสมณะนี้เป็นครูของเรา และค่าเฉลี่ยใน 3 อันดับสุดท้าย คือ ไตรลักษณ์ (ลักษณะ 3 ประการ แห่งสังขารธรรมทั้งหลาย) อนิจจตา (ความเป็นของไม่เที่ยง) ทุกขตา (ความเป็นทุกข์) และ อนัตตตา (ความเป็นของไม่ใช่ตน) ปฏิสมุปบาทการเกิดขึ้นพร้อมแห่งธรรมทั้งหลาย เพราะอาศัยกัน กรรมที่อาศัยกันเกิดขึ้นพร้อม การที่สิ่งทั้งหลายอาศัยกันๆ จึงเกิดมีขึ้น อริยสัจ 4 (ความจริงอันประเสริฐ) ซึ่งประกอบด้วย ทุกข์ (ความทุกข์ สภาพที่ทนได้ยาก ปัญหาสภาวะที่บีบคั้น ขัดแย้ง บกพร่อง ขาดแก่นสาร และความเที่ยงแท้ ไม่ให้ความพึงพอใจแท้จริง) สมุทัย (เหตุเกิดแห่งทุกข์ สาเหตุให้ทุกข์เกิด สาเหตุของปัญหา) นิโรธ (ความดับทุกข์ ได้แก่ ภาวะที่ปัญหาดับสิ้นไป ภาวะที่เข้าถึงเมื่อกำจัดอวิชชา) และมรรค (ปฏิบัติที่นำไปสู่ความดับแห่งทุกข์ การแก้ปัญห ขอบปฏิบัติให้ถึงความดับทุกข์) ดังนั้น องค์การแห่งการเรียนรู้ตามแนวหลักธรรมพุทธศาสนา โดยการศึกษาจากผู้เชี่ยวชาญ ด้วยเทคนิคเดลฟาย รวมถึงการสอบถามความคิดเห็นจากผู้บริหารบริษัทที่ได้รับรางวัลคุณภาพแห่งชาติถึงความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติจริง จึงสรุปเป็นกรอบความคิดแสดงให้เห็นถึง หลักธรรมที่ส่งเสริมให้เกิดวินัยทั้ง 5 ประการ คือความรอบรู้แห่งตน (Personal Mastery) รูปแบบวิธีคิดและมุมมองที่เปิดกว้าง (Mental Model) การสร้างวิสัยทัศน์ร่วม (Shared Vision) การเรียนรู้เป็นทีม (Team Learning) และการคิดเชิงระบบ (Systems Thinking) อันนำไปสู่ ความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ตามแนวหลักธรรมพุทธศาสนา ดังแสดงไว้ในภาพที่ 8

ภาพที่ 8 แสดงหลักธรรมที่ส่งเสริมให้เกิดวินัยแห่งการเรียนรู้ 5 ประการ